

APEL SEKTORA

PILNE DZIAŁANIA NAPRAWCZE W GOSPODARCE ODPADAMI

KRAJOWA IZBA GOSPODARCZA

ZWIĄZEK PRACODAWCÓW

Stowarzyszenie
Polski Recykling

Warszawa, styczeń 2024 r.

Sytuacja w sektorze gospodarki odpadami w ostatnich latach podlega dynamicznym zmianom i była przedstawiana obszernie w różnych stanowiskach branżowych oraz raportach instytucji kontrolnych (NIK, UOKiK, GIOŚ). Pomimo zmian i procesów pozytywnych w gospodarce odpadami nadal występują liczne bariery oraz poważne zagrożenia dla funkcjonowania i rozwoju sektora. Dlatego za priorytetowe należy uznać podjęcie niezbędnych działań dla budowy efektywnego ekonomicznie i ekologicznie systemu gospodarowania odpadami w Polsce zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami oraz wymaganiami polityki Unii Europejskiej, w tym uwzględniające wysokie cele gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) w najbliższych latach. Dzisiaj sektor gospodarki odpadami jest jednym ze strategicznych sektorów gospodarki. W sektorze funkcjonuje ok. 8000 podmiotów zatrudniających ok. 80 tys. pracowników, w tym ok. 6000 podmiotów to małe i mikro-przedsiębiorstwa. Ważną częścią sektora jest gminna gospodarka odpadami komunalnymi, w tym wysokie wymagania w zakresie zbiórki i recyklingu odpadów. Problemy, które ujawniły się z całą ostrością w ostatnich latach w sektorze nie wynikają z braku odpowiednich aktów prawnych, których mamy raczej nadmiar, ale głównie z braku powszechnego stosowania i egzekwowania stanowionego prawa, w tym destrukcyjnego wpływu „szarej strefy” na funkcjonowanie i rozwój sektora. Przedsiębiorcy sektora wskazują na braki w zakresie kompleksowej analizy faktycznych skutków jakie niosą konkretne zapisy lub rozwiązania prawne dla rynku. W efekcie uczciwi przedsiębiorcy przegrywają z różnego rodzaju barierami biurokratycznymi i nielegalnymi praktykami, a cały sektor zamiast się rozwijać i odrabiać wieloletnie opóźnienia traci energię na walce o przetrwanie na tym trudnym rynku. **Z punktu widzenia praktyki i rozwoju rynku dzisiaj najbardziej potrzebna jest stabilność otoczenia, w tym stabilne prawo i jego skuteczna egzekucja wobec wszystkich uczestników rynku gospodarowania odpadami. Brak stabilności w tym zakresie bardzo niekorzystnie wpływa na inwestycje, a takich sektor potrzebuje i Polska będzie miała do dyspozycji znaczne środki pomocowe UE do wykorzystania w najbliższych latach.**

Wśród głównych barier, które dzisiaj poważnie utrudniają rozwój sektora należy wymienić:

- brak zintegrowanego podejścia do systemu gospodarki odpadami, który winien być oparty na efektywności ekonomicznej i ekologicznej z racjonalnym wykorzystaniem istniejących instrumentów ekonomicznych,
- brak stabilnych warunków i zachęt do inwestowania w sektor oraz ograniczone zaplecze badawczo-rozwojowe gwarantujące wsparcie i rozwój technologiczny sektora,
- ogromne zatory w zakresie wydawania oraz aktualizacji decyzji sektorowych i pozwoleń zintegrowanych na poziomie urzędów marszałkowskich,
- brak bieżącej analizy sytuacji i problemów sektora, w tym z wykorzystaniem funkcjonalności istniejącej Bazy BDO,
- problem z partnerskim i stałym dialogiem z przedstawicielami sektora gospodarki odpadami.

Obecnie mamy do czynienia z ogromnym zbiurokratyzowaniem gospodarki odpadami, w tym nakładaniem nadmiernych i nieuzasadnionych obowiązków na legalnie funkcjonujące przedsiębiorstwa, co zwłaszcza dzisiaj wydaje się być wyjątkowo szkodliwe dla sektora i poważnie utrudniające jego funkcjonowanie, w tym w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw. **Dlatego przywrócenie partnerskiego dialogu z organizacjami reprezentującymi przedsiębiorców winno być jednym z ważnych działań w celu usunięcia barier rozwojowych i naprawy sektora.** Zważywszy na fakt, że współczesna gospodarka odpadami to wielostrumieniowy system, w tym również w zakresie przepływów i finansowania od lat w kraju brakuje zintegrowanego podejścia do systemu z uwzględnieniem roli instrumentów ekonomicznych np. realnych kosztów, opłat marszałkowskich i faktycznego finansowania w ramach rozszerzonej odpowiedzialności przedsiębiorców (ROP), w szczególności w segmencie odpadów opakowaniowych. Zintegrowany system gospodarki odpadami miałby zdolność do samoregulacji i eliminacji nieprawidłowości, jak

również finalnie ograniczałby udział kosztów ponoszonych przez mieszkańców. Dobrze funkcjonująca baza danych o odpadach (BDO) winna być w tym kontekście niezbędnym i rzetelnym narzędziem do zarządzania odpadami w skali mikro i makro, przy czym za zasadne należy uznać oczekiwanie lepszej jej funkcjonalności m.in. w zakresie raportowania, jak również czasowe nie zaliczanie do ustawowego limitu kar administracyjnych z tytułu błędów w ewidencji odpadów w BDO na podstawie art. 194 ust. 1, p-kt 5b ustawy o odpadach, co dzisiaj może skutkować odmową wydania zezwolenia na zbieranie/przetwarzanie odpadów.

W obecnej sytuacji przyjęte dla gospodarki odpadami cele na lata 2025 - 2030 w zakresie zbiórki selektywnej i recyklingu są naszym zdaniem zagrożone.

Poważnym problemem dla sektora w najbliższych latach będą również konieczne i pilne inwestycje, w tym z wykorzystaniem środków pomocowych i innych źródeł finansowania. Tymczasem przy obecnej niestabilności otoczenia prawnego i istniejących barierach rozwojowych sektora potencjalni inwestorzy nie będą zainteresowani finansowaniem inwestycji na niezwykle niestabilnym rynku obarczonych ogromnym ryzykiem. Dlatego **odpowiedzialna władza publiczna powinna zapewnić zachęty i bezpieczeństwo dla inwestorów (zarówno prywatnych, jak i samorządowych), którzy będą zainteresowani inwestowaniem w gospodarkę odpadami**, w tym w szczególności w zakresie istniejącej luki technologicznej zdefiniowanej w 2021 r. przez IOŚ PIB.

Obecnie za niezwykle pilne i ważne dla sektora należy uznać wdrożenie efektywnego systemu rozszerzonej odpowiedzialności producentów (ROP) zgodnie ze zmienioną dyrektywą UE, w tym wdrożenie systemu kaucyjnego na opakowania do napojów, który zapewni sprawiedliwe traktowanie wszystkich opakowań na napoje podlegających kaucjom. Równie pilne jest skuteczne rozwiązanie narastającego od kilku lat problemu zagospodarowania frakcji kalorycznej odpadów, której łączna ilość szacowana jest na 5 – 8 mln ton rocznie.

Należy wyraźnie wskazać, że dla skutecznego i szybkiego rozwiązania ważnych problemów sektora konieczne są poważne prace systemowe wspólnie prowadzone przez zainteresowaną administrację rządową, w tym przede wszystkim Ministerstwo Klimatu i Środowiska w dialogu partnerskim z przedstawicielami organizacji sektora i samorządu terytorialnego.

Po konsultacjach z przedstawicielami różnych organizacji zrzeszających samorzady i przedsiębiorców niżej zamieszczamy **główne problemy i propozycje działań do podjęcia w roku 2024.**

1. **Przewlekłość procedur wydawania i zmian decyzji administracyjnych – pozwoleń zintegrowanych (PZ) i sektorowych (średni czas oczekiwania 2 - 3 lata)**
 - a. na skutek częstych zmian legislacyjnych istnieje konieczność zmian PZ i decyzji niemal bez przerwy od kilku lat, a właściwe urzędy są niewydolne w tym zakresie,
 - b. brak szybkiej ścieżki decyzji dla nowych inwestycji np. otrzymanie przez inwestora promesy decyzji (PZ lub DŚ) umożliwiającej rozpoczęcie inwestycji,
 - c. brak procedury „małej zmiany” pozwoleń zintegrowanych i decyzji,
 - d. zbyt szczegółowe i rozbudowane zapisy w pozwoleniach zintegrowanych.
2. **Brak przejrzystej strategii wdrażania ROP zgodnego z dyrektywą UE** pozwalającej planować sektorowe decyzje inwestycyjne i modernizacyjne dla instalacji przetwarzania odpadów, jak również wdrożenie rozwiązań pozwalających realizować hierarchię właściwego postępowania z odpadami, w tym minimalizację ilości wytwarzanych odpadów.
3. **Długotrwałość i nadmierne zbiurokratyzowanie procedur odbiorowych** zrealizowanych i gotowych do eksploatacji inwestycji (m.in. konieczność uprzedniej zmiany PZ i wykonania operatu p. poż., długie oczekiwanie na wizytę inspektora).

4. **Długotrwałe postępowania w celu uzyskania pozwolenia na wprowadzanie do obrotu środków nawozowych** wytwarzanych z bioodpadów, po procesie recyklingu R3.
5. **Niezasadne ograniczanie dostępu do zagregowanych danych zawartych w BDO** dla każdego zainteresowanego podmiotu lub osoby. Dane z BDO winny być udostępniane w cyklach miesięcznych, a jeśli funkcjonalność BDO na to pozwoli to nawet w trybie on-line.
6. **Brak spójnej oraz długoterminowej koncepcji wykorzystania paliwa alternatywnego z odpadów** do wytwarzania ciepła i prądu elektrycznego, w tym poważny niedobór instalacji do zagospodarowania frakcji kalorycznej z sortowni i instalacji komunalnych.
7. **Niezasadne bariery biurokratyczne dla lokalizacji i przyłączenia do sieci OSD instalacji OZE** wytwarzających energię elektryczną i ciepłą pracujących na potrzeby i na bazie instalacji komunalnych lub instalacji do odzysku, w tym biogazownie i fotowoltaika.
8. **Poważne braki w systemowej i powszechnej edukacji odpadowej w przestrzeni publicznej**, m.in. w szkołach i mediach publicznych.

Jednocześnie wskazujemy na zgłoszone wcześniej propozycje podjęcia ważnych działań:

1. **Przygotowanie do realizacji celów gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)**, w tym:
 - a) dostosowanie rozwiązań legislacyjnych implementujących przepisy unijne do krajowych realiów, narzędzi i doświadczeń gmin oraz możliwości przedsiębiorców,
 - b) wspieranie współpracy między sektorami przemysłowymi, w tym zaplecza badawczo – rozwojowego dla potrzeb sektora gospodarki odpadami,
 - c) wdrożenie wytycznych dot. obowiązku ekoprojektowania produktów i opakowań,
 - c) określenie obowiązkowych poziomów wykorzystania recyklatów do produkcji różnych wyrobów oraz doprecyzowanie sposobu obliczania jego zawartości,
 - d) wsparcie zagospodarowania strumienia materiałów (surowców) z recyklingu w produkcji gotowych wyrobów,
 - e) przygotowanie mapy drogowej w zakresie pełnoskalowego ograniczenia jednorazowych wyrobów z tworzyw sztucznych zgodnie z regulacjami wdrażającymi SUP.
2. **Analiza i przygotowanie potencjału rynku do wykorzystania recyklingu chemicznego** jako uzupełnienia recyklingu mechanicznego dla wykonania wysokich celów GOZ.
3. **Wpisanie sektora recyklingu na listę energochłonnych branż strategicznych gospodarki** i objęcie tego sektora preferencjami regulacyjnymi w zakresie cen nośników energii.
4. **Przygotowanie niezbędnej implementacji „Europejskiego Zielonego Ładu”** w obszarze środowiskowym z oceną koniecznych kosztów i nakładów dla przedsiębiorców krajowych.

Zważywszy na wagę podnoszonych problemów i proponowanych rozwiązań liczymy na poważne ich potraktowanie, jak również służymy dodatkowymi wyjaśnieniami oraz wsparciem dalszych prac merytorycznych.

Warszawa, 31.01.2024 r.

W imieniu sygnatariuszy apelu:

Krzysztof Kawczyński - Krajowa Izba Gospodarcza